

Medzivojnová literatúra (1918 - 1945)

- **Spoločenské podmienky:**
  - o V roku 1918 skončila 1. svetová vojna, mení sa geograficko-politické rozdelenie Európy, hospodárska kríza 20. – 30. rokov, hrozba fašizmu koncom 30. rokov
  - o **Dvojpolárnosť: socializmus – kapitalizmus**
  - o Vznik väzenských pracovných táborov – gulagov
  - o U nás: vznik 1. ČSR, zlepšenie podmienok, v rokoch 1919 – 1922 vznikajú Univerzita Komenského v Bratislave, Slovenské národné divadlo v Bratislave, obnovovala sa činnosť Matice slovenskej;
- **Situácia v literatúre:**
  - o Dominuje **téma 1. svetovej vojny**, autori sa s ňou potrebovali vyrovnáť,
  - o Autori využívajú rôzne moderné (**avantgardné**) smery – **expresionizmus, dadaizmus, nadrealizmus...**
  - o Literatúra nadobúda **PLURALITNÝ CHARAKTER** – súbežne existujú rôznorodé smery a prúdy
  - o Vo svetovej literatúre sa objavuje „**stratená generácia**“ (**lost generation**)
    - skupina amerických autorov, mnohí sa ocitli na frontoch 1. svetovej vojny v Európe, majú s ňou osobnú skúsenosť, prežili, ale mali pocit **stratenosti** – stratili ideály, predstavy o živote, významný predstaviteľ – **E. Hemingway**, americká literatúra.
- **Prehľad literatúr:**
  - o **Americká literatúra:**
    - **E. Hemingway** – Nobelova cena za lit. (za novelu Starec a more) –
      - Román Zbohom zbraniam – téma 1. SV - „Život je krutý, aj keď dávaš zbohom zbraniam, šťastia sa nedočkáš.“
  - o **Francúzska literatúra:**
    - **R. Rolland** – Nobelova cena za lit. – novela Peter a Lucia - téma 1. SV,
    - **T. Tzara** – dadaizmus, **A. Bréton** – surrealizmus,
  - o **Nemecká literatúra:**
    - **E. M. Remarque** – román Na západe nič nového - téma 1. SV (rozbor máte v zošitoch),
    - **F. Kafka** – Premena (rozbor máte na stránke: [https://www.glarchiv.com/sources4.A/Premena - Franz Kafka.pdf](https://www.glarchiv.com/sources4.A/Premena_-_Franz_Kafka.pdf)),
  - o **Ruská literatúra:**
    - Tam sa zrodila metóda socialistického realizmu a v 30. rokoch sa stala jedinou tvorivou metódou – má svoje znaky, neskôr sa využíva aj v našej literatúre,
  - o **Česká literatúra:**
    - **J. Hašek** – román Osudy dobrého vojáka Švejka za svetovej války – téma 1. SV
  - o **Slovenská literatúra:**
    - **Poézia:**
      - Autori využívajú prvky **moderných smerov:**
        - o **Neosymbolizmus, vitalizmus** – **J. Smrek**
        - o **Nadrealizmus** – **R. Fabry**
        - o **Katolícka moderna** – **R. Dilong, J. Silan...**
    - **Próza** - autori využívali realistické zobrazovacie metódy:
      - **Sociálno-psychologický realizmus** – zväčša dedinské prostredie:
        - o **J. C. Hronský** – román Jozef Mak,
        - o **M. Urban** – román Živý bič,

- **Próza naturizmu:**
    - **M. Figuli** – novela Tri gaštanové kone
    - **D. Chrobák** – Drak sa vracia
  - **Dráma** – vznikajú postupne stále divadelné scény (kamenné divadlá), máme prvých profesionálnych hercov, píšú sa divadelné hry..., autori – **I. Stodola, J. B. Ivan, P. Zvon...**

- **Vitalizmus**
  - Opora/podklad bol vo filozofickom smere (francúzsky filozof)
  - Radosť zo života, pozitívny prístup k životu

- **Katolícka moderna**
  - 30. roky 20. storočia
  - Zoskupenie nábožensky orientovaných autorov
  - Duchovná / náboženská lyrika
  - Využívajú prvky **symbolizmu, existencializmu, surrealizmu**
  - Náboženské časopisy – publikovali básne (prevažne kňazi)
  - Po zmene situácie v ČSR boli náboženské časopisy + lyrika **zakázaná**
  - **4 motívy:**
    1. **Motív svetla a tmy**
    2. **Motív cesty**
    3. **Motív ženy (Panna Mária)**
    4. **Motív rodného kraja** (z dôvodov prenasledovania **emigrovali** – **R. Dilong, neemigroval** – **J. Silan** – iba vnútorne emigrovali, boli si vedomí negatív)

- **Nadrealizmus - Surrealizmus**
  - **Francúzska literatúra:**
    - Avantgardný smer
    - Sen, podvedomie
    - „Voľný prúd myšlienok“
  - **Slovenská literatúra:**
    - Zakladateľ: **R. Fábry** v básnickej zbierke: **Uťaté ruky (v tomto diele použil aj voľný verš a genitívnu metaforu)**
    - Protifašisticky zameraní, fungovali do roku 1945
    - **Polytematickosť** – viac tematickosť – mnoho tém
    - **Polysemantickosť** – viacvýznamovosť – viacero významov básne

- **Voľný verš**
  - Rôzna dĺžka veršov a strof
  - Žiadne interpunkčné znamienka
  - Veľké písmená sa používajú kde autor uzná za vhodné
  - Rytmus ani rým nemusí byť

- **Genitívna metafora**
  - 1. slovo v Nominatíve a 2. v Genitíve

- napr. Kôň bez uzdy, tráva z jari

- **Sociálno-psychologický realizmus:**
  - **Realizmus:** autori píšu tak, ako to je (téma 1. sv. vojny + obdobia po nej)
  - **Sociálny:** Autori si prioritne vyberajú **dedinské prostredie** a vyberajú si **sociálne javy** (chudoba, vojna, smrť, strach, neistota, alkoholizmus, choroby, ...)
  - **Psychologický:** Zobrazovanie vnútorného sveta postáv
  - **Autori:** J. C. Hronský – Jozef Mak